

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De dispari cultu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

tatis impedimentū testificetur iuxta formam à canonibus expressam in c. licet ex quad. de testib. vbi optime Fel. vol. 1. text. memorabilis in c. tua nos. de consang. & affin. vbi Ab. & Prap. hoc ipsum explicant. Is enim testis solus sufficeret ad impedendum matrimonium, quod nondum contractum est.

19 Secundum prædictis adde, ꝑ propter solam famam impediri matrimonium, etiam præmissis sponsalibus iuratis. ita glos. & Doct. in d. l. c. super eo. de consang. quam opinionem cōmunem esse asserit Prap. in d. c. præterea. in 2. de sponsal. non tamen sic impeditur propter dictum vnus testis. text. & ibi glos. in d. c. præterea. glos. in d. c. super eo. notat Abb. Anton. Henric. & Prap. in d. c. præterea. probat Regia. lex. 18. tit. 19. par. 4. contra Host. in d. c. præterea. Cuius opinio extra illum text. mihi probabilior est, quando vnus hic testis est integer, & circumspèctissime testimonium dicit: nam famam vni testis integre deponenti, ad impediedum matrimonij, similem esse notat Abb. in d. c. super eo. de eo qui cogn. consang. vxor. sua. idem in cap. super eo. de consang. & affin. & Prap. in d. c. præterea. in fin. dicens, hanc opinionem esse cōmunem: & tamen fama sufficiens est ad impediedum, vt constat. igitur vnus testis integer, & integerrime deponens sufficit. Qua tamen integritate testis deponere debeat, arbitrio iudicis relinqendum esse nulli dubium est. Nec oberit text. in d. c. cap. præterea. quia ibi testis ille non erat integer: imo poterat pluribus defectibus notari.

§. V N D E C I M V S.

De dispari cultu.

S Y M M A R I A.

- 1 Christianus non potest matrimonium contrahere cum infideli, ex antiqua Ecclesie prohibitione.
- 2 Ambrosij tex. apud Gratianum restrictus.
- 3 Christianus accipiens vxorem infidelem, etiam iure civili punitur.
- 4 Si Iudeus Christianam sine matrimonio cognouerit, quæ eius pœna: & contra si Christianus Iudæam.
- 5 Hæreticus potest matrimonium contrahere cum Catholicis.
- 6 Nationis diuersitas nuptiis impedimento non est.

Syperest octauo agere de dispari cultu qui coniugij impedit. Christianus enim Iudæam, aut pagani in vxorem accipere prohibetur, c. non oportet. c. caue. 28. q. 1. notat Magist. in 4. dist. 39. nos fratres in c. 1. de sponsal. Et tamen prohibitio iuris est humani, nõ diuini, nec naturalis, sicuti scribunt Scot. & Palud. in 4. dist. 39. quest. 1. col. 1. & Ioan. Eckius de sacramētis, Homil. 71. & Caiet. quem hac in re non omnino iuste reprehendit Ambros. Cathar. lib. 5. c. de matrimonio: cum ab eo adducta id tantum probent, iustam esse hanc prohibitionē. Scribit enim August. lib. viico. de fide & oper. c. 19. hac de re in nouo testamento nihil præceptum fuisse, & ideo inquit, aut licere creditum est aut velut dubium derelictum est. Ab initio tamen renascentis ecclesie prohibitum est coniugium istud ex Apostoli auctoritate, 2. ad Corinth. c. 6. dicentis: nolite coniungi cum infidelibus, & 1. ad Corinth. 6. idem Apostolus id vetare videtur. Quibus & aliis testimoniis hanc prohibitionem coadiuuat Diuus Cyprianus lib. 3. contra Iudæos ad Quirinum. cap. 62. Paul. item. 1. ad Corinth. c. 7. coniugium cum infideli prohibuit dicens: Quod si dormierit vir eius, liberata est Cui autem vult nubat tantum in domino, quem locum post alios ibi adnotauit Caietan. & pulchre Hieronym. lib. 1. aduersus Iouinianum, ita exponens, nubat in domino, id est Christiano. Eandem interpretationē prius probauerat Tertullianus lib. 2. ad vxorem. Matrimonium etiam cum Gentili ab exemplo Samsonis, & Diuus Ambrosius mire execratur in epistola 70. Atque idem Cyprianus in sermone de lapsis ita scribit: Iungere cum infidelibus vinculum matrimonij, est prostitucere cum Gentilibus membra Christi. Extant & ad hanc rem pulchra verba Diui Ambrosii. 1. de patriarcha Abraham. c. 9. Et ideo caue, inquit, Christiane Gentili, aut Iudæam filiam tuam tradere, Caue, inquam, Gentilem, aut Iudæam, atque alienigenam, hoc est, hæreticam, & omnem alienam à fide tua, vxorem accersas tibi. Prima coniugij fides, castitatis gratia est: si idola colat, quorum prædicatur adulteria, si Christum neget, qui præceptor, & remunerator pudicitie: quo modo potest diligere pudicitiam? Si Christiana sit, non est satis, nisi ambo initiati sitis sacramētobaptismatis. Simul ad orationē nocte vobis surgendū est, & coniunctis precib. obsecrādus Deus. Hactenus Ambrosius, cuius verba referre libuit, cādide lector, vt vel hinc videas quantū Gratiano tribuendū sit in referendis sanctorū Doctōrū auctoritatib. qui quidē, vt fuit in illo anteo Decretorū libro diligentissi-

mus, ita vel memoria lapsus, vel scriptorum vicio, seu quod codices, ex quibus opus illud cōtinuauit, innumeris medijs scaterent, quandoq; nimis succindite, ac deprauate, aliorū dicta retulit. Sic in capit. caue. 28. q. 1. Amb. verba reperies ita à Gratiano transcripta, vt plane penitissimum Amb. sententiam percipias apud Gratianum deficere, si cum prædictis conferas. His igitur satis constat antiquam fuisse hanc prohibitionē: Sed & in concilio Toletano 3. c. 14. expressim Iudæis prohibentur Christianas in coniuges accipere. Nā quod in eodem concilio Toletano 4. c. 14. & in c. ludi. 28. q. 1. cautur, locū habet, quando matrimonij inter duos infideles contractum est quorū alter ad Catholicam fidem transit: sicut & loquitur Paul. ad Corinth. 7. non enim tunc dissoluitur matrimonij, quod ab initio valuit, nisi infidelis nolit cohabitare cū fidei absque contumelia creatoris. illud tamē considerandū est diuum Paulum consilium potius, quā præceptum dedisse, ita sane, vt fidelis nuper, & post coniugij contractū ad Christi fidem conuersus, infidelē coniugem etiā cohabitare volentē absq; contumelia creatoris, possit, si velit dimittere quo ad thorum, tamen si saniori videretur cōsilio, si illam non dimiserit, ne deterior illa fiat, quod ex August. & Chrylost. adnotauit Ioan. Arboreus Theoloph. a. lib. 6. ca. 10. & nos dicemus inferius c. 7. §. 4.

Vnde miror quod Ioan. Igne. an. 1. fidei commissum. num. 143. ff. ad syll. dixerit dictam ecclesie prohibitionē matrimonij, cum infideli esse contra Paulum Apostolum in d. c. 7. Quinimo his accedit, quod iure civili cautum est, Christianum contrahentē matrimonij cum Iudæa, vel Iudæam cū Christiana, pœna adulterij puniendū esse. Quæ pœna mortis quidem erat, ne quis Christianam. C. de Iudæ. & ibi Salicet. Abb. & Prap. in c. quanto de diuor. & in cordice Theodosiano. lib. 3. ca. 14. eadem pœna statuitur, circa matrimonij cū Gentilibus contracta vtrunq; Regia lex statuit. l. 4. for. tit. 11. in l. 3. Si tamē Iudæus Christiana absque matrimonij titulo cognouerit carnaliter, cessante rapto, violentia, stupro, & adulterio, nõ est puniendus morte: sed arbitrio iudicantis multo grauiori pœna, quā si Christianus feminā Iudæam carnaliter cognouisset. ex Oldrad. conf. 32. 3. Corneo conf. 114. in 1. volu. Decim. c. 1. nu. 17. de consi. notat optime Nicolaus Boer. decis. 316. col. 3. vbi dicit hanc opinionem cōmunem esse, quā & Alcia. sequitur l. 7. parerg. c. 2. dam. hat tamen sententiā quandā, erga viriliū amputationē pro hoc crimine latam, quam Oldrad. retulit. in hac vero quæstione fallitur Ioann. Baptista in Lomnes populi. fol. pen. vers. 7. ff. de iusti. & iur. dicens, fortiori pœna puniri Iudæam absque matrimonio cognoscentem Christianam, quam si eam matrimonij præmissio cognouisset. item nec placet, quod Ludo. Gomez. in c. mulieres. nu. 12. de iudi. in 6. notauit, scribens Iudæam matrimonium contrahentem cum Christiana meretrice, non esse mortis pœna puniendū; nam ad tollendam iniuriam, quæ religioni Christianæ irrogatur à Iudæo, qui audet Christianam vxorem accipere: parum, aut certe nihil conducit, ipsam feminam Christianam meretricem esse: siquidem nihilominus Christiana est & licet Gomez pro se citet Baptistam in d. fol. pen. & Alex. conf. 99. in 6. volum. neuter tamen hoc dicit: quāuis Alexand. consultus responderit Iudæam adulterium committentem cum Christiana, meretrice tamen, non esse pœna adulterij puniendum. vnde apparet eum non respondisse quidquam de Iudæo accipiente vxorem Christianam.

[Illud vero prætermittendū non esse existimauerim, an inter Christianum & Catechumenam constare possit matrimonium, & validum sit: Nam & viris doctissimis video hoc placuisse, matrimonium legitimum esse, & ex eo vinculum coniugiale constare ea quidem ratione, quod Catechumenus capax sit sacramenti matrimonij: c. veniens de presbyt. non baptizat. Et per fidē etiam nondum Baptizatus fidelis est, quod in d. c. veniens. probatur omnino: Et si ante baptismum mortuus fuerit, viam salutis ingreditur, quod Innoc. III. docuit c. ad Apostolicam. eod. tit. 5. Thom. & post eum alii Dom. Sot. in 4. dist. 5. q. vii. art. 2. sufficit enim ad salutem fides sacramenti. & sic Baptismi votum sine sacramento fidei, quod Synodus Tridentina sess. 6. c. 4. proficitur, & probatur in c. debitum. de Baptis. igitur cum Catechumenus fidelis sit, legitime matrimonium contrahit cū fidei, neque hinc coniugio dispari fides obici potest. Cōtrariam sententiā, imo quod hoc matrimonium illegitimum sit, ex prohibitione superius tradita, neque ex eo vinculum coniugiale constare impediendi dispari cultu docentur incipem in 4. dist. 39. art. 1. ad 5. & iterum in scri-

descriptis ad Anibal. & in priori ad Corinth. cap. 7. lect. 3. ad fin idem docuere post eum in dict. dist. 39. S. Bonaventura super text. Rido. d. q. 1. Paludan. Gabr. in suppl. 10. Maior. qui vnic. Soto art. 2. ad. 3. Vigues Granatenf. cap. 16. §. 7. versic. 9. Syluest. in verb. matrimonii. 8. versicul. 10. Angel. in verb. matrimonium. impediment. Card. ab Ara Celsi. in comp. Theologorum. cap. 71. quoru multi 10. Card. ad Ara Celsi. in comp. Theologorum. cap. 71. quoru multi ad huius opinionis probationem adducunt, D. Ambrosij locum in dict. capitu. caue. versicul. si Christiana. vti gloss. videtur idem obseruare quamuis in verb. Alienam. dubitauerit tibi tamen Card. a Turre Cremata D. Thomam sequitur, & gloss. priorem opinionem notat & probat Ludovic. Bolognet. in aduocat. ad Gratiani decretum. & Aegydius a Bellamera in cap. non oportet. ead. caus. & q. Quo fit, vt minime dubit. hanc opinionem communem esse, & ex eo probari, quod par cultus sit ad legitimum matrimonium iure necessarium, qui tamen non in fide sacramentali, quae ex voto Baptismi sufficit, ad salutem eius, qui non potuit baptizari, nec Baptismus ex culpa recipere distulit, sed in sacramento fidei, id est in aqua Baptismo consistit: exterius enim, obsequium & seruitium respicit, vt scribit S. Thomas 3. sent. dist. 9. q. 1. art. 1. ad primam & 22. q. 8. art. 2. non obertit, quod Innoc. III. in dict. r. veniens. responderit coniugij & Eucharistiae sacramenta à non baptizato recipi posse: Nam de coniugio constat posse id contrahi etiam ab infidelibus, & est verum matrimonium, quod quandoque sacramentum à Summis Pontificibus appellatur, non quod vere sit sacramentum & quidem actu, sed aliis rationibus quas videri adduximus. 2. p. cap. 1. §. vnic. Sacramentum autem Eucharistiae quamuis nō erat dandū Catechumenis, imo id eis interdictū extitit, vt nos tradidimus lib. 4. variat. cap. 22. tamet si eis datum fuerit. Catechumeni verum recipiunt sacramentum, vt verū Christi corpus cum noſtiam recipiant à sacerdote consecratū. Hi vero qui probare conantur matrimonium legitime contrahi posse inter Catechumenum & Baptizatum, illud item obseruare debent, an hoc matrimonium, quoad vinculum dissolui debeat, si Catechumenus pœniteat, & à fide quam profiteri cœperit, discesserit: hoc etenim matrimonium, si censendum est ea lege, qua contractū inter fideles est, profecto quoad vinculum dissolui non poterit, quamuis quoad cohabitationē possit: & sic durū videbitur, quod alter viuente Catechumeno priuatur iure accipiendi in coniugij alterum Baptizatum. At si hoc matrimonium iudicandum sit, vt contractum, inter fidelem & infidelem, quod nos cum communi verius nunc opinamur, cessat omnino hæc difficultas, ex eo, quod ab initio nullum fuerit.]

Ex his tamen illud dubium est, num inter Christianum, & hæreticam matrimonij vinculum contrahi possit? & quamuis non t. debeat inter eos matrimonium contrahi: si tamen contrahatur, matrimonium tenet, gloss. in c. non oportet. 28. q. 1. quam esse ordi. asserit Didacus à Segura Hispanus in tractat. de bonis matrim. const. acquirit. folio 8. idem probat dñus Thom. in 4. dist. 38. q. 1. art. 1. [Qui vero sint baptizandi ab Ecclesia, etiam si ab hæreticis fuerint baptizati tradit, idem S. Thom. 3. part. q. 66. art. 2. ad 3. & c. si quis confugerit. 1. quest. 1. ex Concilio Niceno can. 19. & c. Paulianiste. ead. caus. & quest. & c. hi vero hæretici. de consecrat. dist. 4. q. 4. ex D. Gregor. lib. 9. epist. 61. & Cyrillo Hierosolym. in præfat. Catech.] Car. & omnes in c. si de condi. appo. optimus text. in c. decreuit. de hæret. in 6. contra gloss. in 4. cap. fin. quæ dixit matrimonium contractum cum hæretico non tenere: cui conuenit Regia l. 15. tit. 2. part. 4. quod nō est admittendum. Admonuit tandem nos Iacobus Septimacensis vir insigni præditus eruditione, in catholicis institutionibus cap. 40. numer. 7. post secundam huius operis editionem in lucem editis, canonem septuagesimum secundum sextæ synodi admodum vrgere aduerus nostram opinionem, quam tamen nos communitè hæctenus recepimus fuisse, nō temere asseueramus, existimantes, nullibi contrariam probari ex his canonibus & constitutionibus, quæ titulo & nomine publico vtriusque iuris palam habentur. Attamen fatemur in dicto canone manifeste probari, irritum esse matrimonium contractum inter catholicum & hæreticam. Hi vero canones in publicum nuper prodierunt, & Græco in Latinum traducti per Gentianum Heruetū Aurelianensem. Qua ratione qui communem opinionem secuti sunt, nullius culpæ notari possunt. Nec ipse video congruam responsionē quæ iure valeat prædicto canoni aptari si velimus defendere communē sententiā & is canon de eo sit intelligendus, qui proprie hæretici dici solent: de eo

nempe, qui semel catholicam fidem professus in aliquam hæreticos labem incidit. Illud vero admoneamus, Franciscū Torrensem libro vno in publicū edito de canonibus sextæ synodi, conatum fuisse probare plures canones, qui sextæ synodi esse feruntur, minime ab ea editos fuisse, sed falso illi suppositos. Sed & hoc non est ita facile admittendū, præsertim quo ad canonem, de quo disputamus. Nam & can. 14. synodi Chalcedonenſis, & Laodiceæ can. 10. & 31. atque Carthagenſis. c. 21. prohiberi videtur matrimonium inter Christianum, & hæreticam: quamuis non sic præcise, & in vniuersum, vt in d. c. 72. quo irritum esse decernitur, quo tamen in loco Theodorus Balsamon: & idem in Nomocanone Photij tit. 12. c. 13. eundem canonem tum in exemplo, tum in interpretatione ita intelligit, vt sub hæretici nomine infidelem fuerit interpretatus, iuxta diui Pauli sententiā 1. ad Corin. c. 7. qua & idem canon expressim vtitur: atque [ita postquam Theodori interpretationes veterū Canonum ipsi legi,] communem sententiā veram esse ac defendi posse, & rebere existimo. [Nam & idem Theodorus Balsamon in d. canone 14. Chalcedonenſis, scribit hæreticos dici non solum eos, qui iam suscepto sacramento Baptismi in aliquot, vel in multis opin. ab Ecclesie doctrina decesserunt, sed & eos qui nunquā Baptismi mysteriū susceperunt, veluti Iudeos & Gentiles. Idem scripsere Hugo & Card. in d. c. caue. Archidia. & Bellamer. in c. seq. & Ricar. in 4. dist. 39. col. vlt. quamuis eorum quidam adnotauerint id improprie accipiendum esse, & quamuis Mattheus Blasthars in Nomocanone litera T. c. 12. quoad dictum Canonem Chalcedonensem scripserit hæreticum dici eum, qui sacrum Baptisma iuxta ritū Ecclesie Catholice receperit, in aliquot tamen doctrinis ab ea dissentiat: præmiserat tamen idem author etiam hæreticum dici eum, qui iuxta ritum Ecclesie Catholice baptismū non receperit, & sic rursus omnino rite baptizandus, & qui ante hoc rite susceptum baptismū vere Christianus non poterat, quippe qui nondum baptizatus fuerit baptismō Christi. Vnde communem opinionem sequutus, à qua non sum ausus constanti animo discedere præcitas canones, qui de hæreticis, Iudæis, & infidelibus tractauerunt, quatenus tamē de vinculo matrimonij decernunt, poterunt non absurde ad gentiles Iudæos, & eos qui sic fuere baptizati, & iterū necessario sint baptizandi, referri: ea vero ex parte qua de eis vere Christiano, hæretico tamen, possint intelligi, interpretandos esse quoad cohabitationem, eamque prohiberi separatione quoad thorum indicta, non temere asseuerare fateor: bene tamen Ecclesiam catholicam potuisse & posse matrimonium inter hæreticum & Catholicam contractum, irritum decernere, nam vtrum id factum fuerit controuertitur.] Et tamen alibi dicimus ob hæresim alterius coniugis, quod ad cohabitationem dissolui matrimonium. Ex quibus omnibus apertissimum est matrimonium conitare inter Christianos: nec referre virum esse Hispanum, t. feminam v. Italam: quod egregie explicatur in concilio Triburiensi, cap. 39. à quo concisè nimis descriptum esse. cap. 1. de sponsalibus constat.

CAPVT VII.

De contractus coniugalis effectū.

SYMMARIA.

- 1 Maritus & uxor sunt cogenati simul cohabitare, auxilio etiam à iudice seculari petito.
- 2 Maritus an possit expellere à domo uxorem, propter detem non solutam.
- 3 Rei venditio uxoris datur marito adiecta causa ex iure canonico.
- 4 Filius an citare possit patrem ad iudicium.
- 5 Uxor subdita est viro, eumque sequi debet, nisi aliter initio consentium sit.
- 6 Seruitutis species est in vno loco habitare.
- 7 Vagabundum virum an teneatur uxor sequi.
- 8 Uxor sortitur domicilium mariti, atque ibi agitur de intellectu Lexigere ff. de iudi.
- 9 In hi. quæ tangunt diuisionem honorum, aliudne simile, an sit attendenda lex domicilij mariti, an uxoris?
- 10 Intellectus ad l. Regiam partiarum.
- 11 Lex domicilij mariti, an habeat locum in bonis existensibus extra illud territorium.
- 12 Originis mariti locus an sit considerandus.
- 13 Matrimonij solennia peragenda secundum leges loci, in quo contrahitur.

EX coniugali contractu præcipue duo oriuntur: ipsa scilicet coniugum cohabitatio, & vinculum ipsum, quo vterque ad mortem vsq; alligatus est. Primū enim id constat, maritū debere cum uxore vitam agere, & cohabitare ita vt à iudice ecclesiastico id agere cogendus sit: quod passim in cano. probatur. cap. literas. de rest. spol. c. 1. de spons. Abb. in d. c. literas.